

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 294/2012-69

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. februára 2013 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza o sťažnosti Ing. M. T., B., Ing. O. F., B., M. Č., L., Ing. S. W., B., a T. G., ., zastúpených Advokátskou kanceláriou I., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. I. S., PhD., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. T., Ing. O. F., M. Č., Ing. S. W. a T. G. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky j e p o v i n n ý Ing. M. T., Ing. O. F., M. Č., Ing. S. W. a T. G. uhradiť trovy konania v sume 1 022,96 € (slovom tisícdvadsaťdva eur a deväťdesiatšesť centov) na účet Advokátskej kancelárie I., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. apríla 2011 doručená sťažnosť Ing. M. T., B., Ing. O. F., B., M. Č., L., Ing. S. W., B., a T. G., B. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených Advokátskou kanceláriou I., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. I. S., PhD., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že súvisí so žalobou M. T., právneho predchodcu sťažovateľov, ktorou sa domáhal určenia, že jeho matka M. T., rod. B., bola vlastníčkou v žalobe špecifikovaných nehnuteľností k 1. októbru 1948, k 25. máju 1958 a k 2. júlu 1958. Sťažovatelia v sťažnosti uviedli:

„Dôvod podania žaloby bola skutočnosť, že predpokladom úspešného uplatnenia nároku v reštitučnom konaní bolo preukázanie, že nehnuteľnosti boli štátom odňaté fyzickej osobe a nie právnickej osobe, ktorá nemá nárok na ochranu v zmysle reštitučných zákonov. Navrhovateľ argumentoval skutočnosťou, že ohľadom nehnuteľností nemohlo dôjsť k prechodu vlastníckeho práva z právnickej osoby na štát, nakoľko právnická osoba v čase

údajného prechodu už neexistovala a dokonca rozhodnutie, ktorým mali nehnuteľnosti prejsť do vlastníctva štátu nebolo intabulované v pozemkových knihách.“

O žalobe rozhodol Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 4 C 703/2000-403 z 8. marca 2007 tak, že ju zamietol. Proti tomuto rozsudku podal M. T. odvolanie. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 17 Co/160/2007-449 z 20. novembra 2007 rozsudok okresného súdu potvrdil. Sťažovatelia uviedli, že *„Neakceptoval v odvolaní M. T. uvedenú námietku vyžadovanej intabulácie v súlade s vtedy platnou právnou úpravou. Vzhľadom na tento právny záver odvolací súd potom považoval za bezvýznamné zaoberať sa okolnosťou zániku spoločnosti. Taktiež bez právneho zdôvodnenia len konštatoval, že M. T. nebola vlastníčkou nehnuteľností, a že návrh bol súdom prvého stupňa zamietnutý dôvodne...“* Krajský súd vo výroku svojho rozsudku pripustil dovolanie na otázku, *„či k prechodu predmetných nehnuteľností na Čsl. štát podľa zákona č. 142/1947 Zb. mohlo dôjsť v období do 1. 10. 1948 i bez zápisu do pozemkovej knihy“.*

Proti rozsudku krajského súdu podal M. T., právny predchodca sťažovateľov, dovolanie s tým, že poukázal *«na § 17 zákona č. 142/1947 Zb., podľa ktorého sa na konanie podľa tohto zákona vzťahovali primerane príslušné predpisy zákona č. 215/1919 Zb. o zabraní veľkého majetku pozemkového (ďalej len „záborový zákon“) a doplňujúcich zákonov a pre samotné prevzatie zbytkových statkov podľa § 6 zákona č. 142/1947 Zb. platili primerane ustanovenia zákona č. 329/1920 Zb. o prevzatí a náhrade za zabraný majetok pozemkový (ďalej len „náhradový zákon“), ktorého § 26 uvádzal, že kde bolo podľa tohto zákona poznamenané zamýšľané prevzatie zabraného majetku štátom, vykonajú na návrh pozemkového úradu súdy vklad vlastníckeho práva pre štát Československú republiku s odvolaním sa na § 1 záborového zákona a na toto ustanovenie. Poukázal na to, že pre nadobudnutie vlastníckeho práva štátom sa vyžadoval vklad vlastníckeho práva a k prechodu nehnuteľností na štát nemohlo dôjsť do 1. Októbra 1948 bez jeho zápisu do pozemkovej knihy.».*

Sťažovatelia v sťažnosti poukázali na znenie otázky zásadného právneho významu, v súvislosti s ktorou krajský súd pripustil dovolanie. V tejto súvislosti sťažovatelia uviedli:

«Samotnú dovolaciu otázku nie je možné vyriešiť bez preskúmania, či v danej veci boli splnené všetky tri (3) zákonné podmienky prechodu vlastníctva na Čsl. štát, tak ako to vyžadoval zák. č. 142/1947 Zb. a to:

1. Podmienka: Súpis pozemkového majetku (§ 3 zák. č. 142/1947 Zb.)

Súpis majetku v pozemkovej knihe sa v danej veci prejavil poznámkou „podlieha revízii podľa zák. č. 142/1947 Zb.“. Táto poznámka bola zapísaná iba na 1085 ha z celkovo žalovaných cca 1586 ha (t. z. iba v pkn. vl. č. 1, 11, 23 pre k. ú. D., vl. č. 48 k. ú. P., vl. č. 1325 a 634 k. ú. P., vl. č. 1 a 2 k. ú. T.). U zvyšných cca 500 ha (pkn. vl. č. 251, 659, 865 a 867 všetko k. ú. P. a pkn. vl. č. 42, 120, 121 k. ú. T.) táto poznámka nikdy nebola zapísaná.

2. Podmienka: Revízia rozhodnutí (§ 4 zák. č. 142/1947 Zb.)

Rozhodnutie ministerstva zemédelství ČSR zo dňa 6. 5. 1948 bolo iba rozhodnutím podľa § 4 zák. č. 142/1947 Zb. to znamená, že zrušilo rozhodnutie Štátneho pozemkového úradu zo dňa 24. 1. 1931, ktorým bol majetok zo záboru vylúčený, prepustený, pridelom ponechaný, zrušilo generálnu dohodu atď...

V pozemkovej knihe bola titulom predmetného rozhodnutia zapísaná iba poznámka „majetok sa zamýšľa prevziať“, nie však vklad vlastníckeho práva v prospech Čsl. štátu a to iba do pkn. vložiek o výmere 1085 ha (špecifikovaných v bode 1).

K ostatným nehnuteľnostiam o výmere cca 500 ha (pkn. vložky špecifikované v bode 1) predmetná poznámka nikdy nebola zapísaná, nehnuteľnosti neboli predmetom revízneho rozhodnutia zo dňa 6. 5. 1948, neboli predmetom pozemnoknižnej žiadosti č. B-1673/48-I/D č. k. 503, a teda ani nemohli byť zákonne prevzatí podľa zák. č. 142/1947 Zb.

Zásadnou chybou všeobecných súdov bola skutočnosť, že všetky zabraté nehnuteľnosti riešili an block a napriek tvrdeniam sťažovateľov sa nevyporiadali s odlišným právnym režimom výmery cca 500 ha, kde nebol ani len čiastočne dodržaný postup v zmysle zákona č. 142/1947 Zb. Ak teda aj boli názoru, že došlo k platnému zabratiu 1085 ha, kde bolo aj v PK vložkách uvedený zápis o podliehaní revízii v zmysle zákona č. 142/1947 Zb., mali priznať sťažovateľom aspoň nárok na zvyšných 500 ha.

Dôkazom toho je aj samotné rozhodnutie ONV P. č. 978/1957-EB zo dňa 2. 7. 1958, kde sa doslovne uvádza, že pkn. vložky č. 251, 659, 865, 867, všetko k. ú. P. boli z revízie vynechané.

Tento postup bol v priamom rozpore s ust. § 2, ods. 2) Zák. č. 142/1947 Zb., podľa ktorého „vykonať revíziu pozemkovej reformy a vydať rozhodnutie o jej výsledku prísluší Ministerstvu zemédelství, na Slovensku zásadne prostredníctvom Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy.

3. Podmienka: Prevzatie zbytkových statkov (§ 6 zák. č. 142/1947 Zb.)

Podmienkou pre prechod vlastníckeho práva na čsl. štát muselo byť prevzatie majetku lesného podniku (§ 1 ods. 1 písm. d) postupom podľa § 6 ods. 1 zák. č. 142/1947 Zb., pričom zbytkové statky prevezme Ministerstvo zemédelství. Pre prevzatie platí ustanovenie zákona č. 328/1920 Zb. (náhradový zákon). Výpoveď z hospodárenia (Vyhláška zo dňa 31. 5. 1948) síce bola daná k 1. októbru 1948, ale k samotnému prevzatiu majetku nedošlo a v konaní nebol predložený žiaden dôkaz o jeho prevzatí (zápisnicou), pričom terajší jeho správcovia (najmä Lesy SR, š. p. či SPF) takýto dôkaz nepredložili. V pozemkovej knihe sa prechod vlastníckeho práva zapisoval až titulom rozhodnutí z roku 1958 a príslušných uznesení Ludového súdu o vykonaní vkladu vlastníckeho práva na čsl. štát. ...

Nepochybne ustanovenie § 23 Nariadenia vlády č. 1/1948 Zb. vydané na základe § 12 zák. č. 329/1920 Zb. a konkrétna Vyhláška Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy - sekcie B číslo B-1673/1948 zo dňa 31. 5. 1948 (vydaná podľa § 12 náhradového zákona a § 3 nariadenia 1/1948 Zb. v znení Vládneho nariadenia č. 90 Zb. zo dňa 13. 4. 1948), má per analógiám postavenie aktu hospodárskeho riadenia. Preto použitie pojmu výpoveď z nájmu, v tomto kontexte, nemožno interpretovať tak, že výpoveď zo dňa 31. 5. 1948 už dával vlastník dotknutých nehnuteľností.»

Najvyšší súd namietaným rozsudkom sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 dovolanie sťažovateľov zamietol. Vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu sťažovatelia v sťažnosti uviedli:

«Dovolací súd obišiel základné otázky nastolené sťažovateľmi, čo vyplýva najmä z toho, že sa zaoberal len inštitútom „prevzatia“, nie však inštitútom „zamýšľaného

prevzatia“ a s tým súvisiacim povinnosťami štátu zakotvenými v § 26 zákona č. 329/1920 (náhradového zákona). Pritom vo svojom rozsudku nevychádzal zo zákonnej dikcie - ktorá pre účely vzniku vlastníckeho vyžadovala intabuláciu ako konštitutívny akt, tvoriaci nevyhnutnú podmienku vzniku vlastníckeho práva, ale oprel sa o „vtedajší právny výklad príslušných právnych predpisov“. S prihliadnutím na to, že úlohou dovolacieho súdu nebolo robiť historický exkurz do výkladu právnych predpisov platných v minulosti, ale rozhodnúť spor na základe písaného práva platného v rozhodnej dobe, je zrejmé, že dovolací súd zamietnutím dovolania sťažovateľov na základe úvah vyššie naznačených uprel sťažovateľom právo na súdnu a inú ochranu zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy, pretože neskúmal otázky podstatné pre posúdenie veci (m. m. III. ÚS 172/2010 zo 7. decembra 2010). Sťažovateľom je známe, že Ústavný súd v roku 2008 judikoval oprávnenie všeobecných súdov odkloniť sa v rozhodovacej činnosti od písaného práva, ak sa tým môže lepšie vyhovieť duchu zákona a dosiahnuť spravodlivosť ako konečný cieľ každého súdneho rozhodnutia. Nie je však spravodlivé použiť túto úvahu, ak jej výsledkom má byť uprednostnenie výkladu právnych predpisov pred písaným právom zo strany orgánov štátu, ktorý 28. februára 1948 práve vstúpil na cestu totality a kráčal po nej nedbajúc na prekážky, bez ohľadu na to, či tieto boli tvorené oprávnenými záujmami jeho občanov alebo jeho vlastným písaným právom.

Najvyšší súd v dovolacom konaní porušil aj právo sťažovateľov na ochranu vlastníctva v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a odklonil sa od zaužívaného výkladu k potrebe intabulácie v zmysle záborového a náhradového zákona. Kým Najvyšší súd SR v dovolaní odkazuje na vtedajšiu dobu, ktorá nevyžadovala podľa jeho názoru intabuláciu (duch vtedajšej doby). Ústavný súd Českej republiky sa s danou otázkou už dávnejšie vysporiadal okrem iného v náleze 166/1995 Sb., kde Ústavný súd ČR konštatoval, že náhradový zákon v § 28 (na ktorý odkazuje aj zákon č. 142/1947 Sb.) vyžadoval intabuláciu a to aj po nadobudnutí účinnosti zákona č. 142/1947 Sb. Najvyšší súd SR nijako nezdôvodnil, prečo podľa jeho názoru intabulácia nebola potrebná a odchyľuje sa od názoru Ústavného súdu ČR. Sám Najvyšší súd Slovenskej republiky pritom v odôvodnení svojho rozhodnutia odkazuje na primeranú aplikáciu záborového a náhradového zákona v režime podľa zákona č. 142/1947 Zb, čo je správne s odkazom na § 17 zákona č. 142/1947 Zb., no opomína už vyššie uvedenú skutočnosť, že náhradový zákon je práve tým zákonom, ktorý ako

predpoklad nadobudnutia vlastníctva vyžaduje zápis v pozemkovej knihe. K pochybeniu Najvyššieho súdu ale došlo tým, že podľa jeho názoru ani záborový a ani náhradový zákona nevyžadovali intabuláciu, pričom uvedený názor je nesprávny a vyvrátený už spomínaným nálezom Ústavného súdu ČR. Preto rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o dovolaní tým, že nie je zdôvodnené, resp. výklad právnych predpisov súdu je v rozpore s ich znením, porušuje tak právo na spravodlivý súdny proces a súdnu ochranu ako aj ochranu vlastníctva.»

Na tomto základe sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľov Ing. M. T., Ing. O. F., M. Č., Ing. S. W. a T. G. na ochranu vlastníctva v zmysle čl. 20 ods. 1 a na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 46 ods. 1. Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2011 č. k. 4 Cdo 180/2009 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. januára 2011 č. k. 4 Cdo 180/2009 zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť navrhovateľom trovy konania.“

Ústavný súd 18. novembra 2011 vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k sťažnosti sťažovateľov.

Najvyšší súd v prípise z 29. novembra 2011 (doručenom ústavnému súdu 2. decembra 2011 pod č. k. KP 4/2011-90) uplatnil námietku predpojatosti sudcov ústavného súdu „*JUDr. Ladislava Orosza, JUDr. Ľudmily Gajdošíkovej a JUDr. Jána Lubyho*“, o ktorej rozhodol ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 139/2012-20 z 21. marca 2012 tak, že sudcovia ústavného súdu Ladislav Orosz, Ľudmila Gajdošíková a Ján Luby nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 965/2011.

Následne najvyšší súd vo vyjadrení k sťažnosti sťažovateľov zo 17. januára 2012 (doručenom ústavnému súdu 23. januára 2012 pod č. k. KP 4/2011-90) navrhol sťažnosť odmietnuť a ďalej uviedol:

„Námietky sťažovateľov nepovažujem za opodstatnené, pretože Najvyšší súd Slovenskej republiky uskutočnil výklad ustanovení záborového a náhradového zákona v súlade s doteraz zaužívanou praxou, odkaz sťažovateľov na rozhodnutie ústavného súdu iného štátu je v danom prípade irelevantné. Štruktúra odôvodnenia sťažnosťou napadnutého rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky plne zodpovedá ustanoveniu § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku; skutkový stav a právne závery sú náležité a veľmi podrobne odôvodnené. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s vyslovenými závermi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k úsudku o arbitrárnom prístupe.“

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní z 31. mája 2012 prijal sťažnosť podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie. Následne, 7. júna 2012 vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k sťažnosti a aby oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Najvyšší súd na výzvu ústavného súdu vo svojom vyjadrení z 2. júla 2012 uviedol, že *„sa plne pridržiava svojho vyjadrenia zo 17. januára 2012 a zotrváva na svojom súhlase s upustením od ústneho pojednávania, keďže od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci“*.

Na výzvu ústavného súdu z 10. júla 2012 doručil právny zástupca sťažovateľov 18. júla 2012 ústavnému súdu stanovisko k vyjadreniu najvyššieho súdu, v ktorom uvádza:

«Sťažovatelia nesúhlasia s názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, že ten uskutočnil výklad ustanovení záborového a náhradového zákona v súlade so zaužívanou praxou. Najvyšší súd uvádza, že odkaz na rozhodnutie ústavného súdu iného štátu je irelevantné. Podľa nášho názoru sa ale jedná o dôležité rozhodnutie, nakoľko právna

úprava v Českej republike bola v rozhodnom období totožná s úpravou v Slovenskej republike v otázke záborového a náhradového zákona. Sťažovatelia sa poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky snažia poukázať na skutočnosť, že Najvyšší súd SR nesprávne aplikoval ustanovenia záborového a náhradového zákona v otázke intabulácie.

Ústavný súd Českej republiky v náleze 166/1995 Sb. (PL. ÚS 1/1995, pozn.) výkladom ustanovení záborového a náhradového zákona dospel k názoru o nutnej intabulácii „Jestliže v ustanovení § 5 záborového zákona bylo uvedeno, že zábořem uvedeným v § 1 nabývá Československá republika práva zabraný majetek přejímat a přidělovat (§ 10, 11) a v § 27 přidělového zákona se konečná rozhodnutí pozemkového úřadu a dohody, opatřené jeho schvalovací doložkou, kladou na roveň vkladným listinám, z ustanovení § 26 až 29 náhradového zákona jasně vyplývá, že stát i přidělce nabývali vlastnictví k zabranému majetku či přidělu teprve zápisem v pozemkové knize“.

Stotožňujúc sa s názorom Ústavného súdu ČR máme za to, že výklad ustanovení relevantných pre rozhodnutie veci Najvyšším súdom v napadnutom konaní bol arbitrárny, keď Najvyšší súd nesprávne aplikoval ustanovenia zákonov.»

Právny zástupca sťažovateľov v podaní zo 7. novembra 2012 doručenom ústavnému súdu 12. novembra 2012 zároveň oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu.

V nadväznosti na vyjadrenia účastníkov konania ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97).

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy) (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotných rozhodnutiach došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Podľa názoru ústavného súdu súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Pokiaľ ide o požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia súdu v limitoch čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd sa už odvolal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), podľa ktorej čl. 6 ods. 1 dohovoru súd síce zaväzuje, aby odôvodnil svoje rozhodnutie, čo však neznamená, že sa vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, ktorá vyplýva z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno podľa záverov Európskeho súdu pre ľudské práva posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu (rozhodnutie vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 288). Znamená to, že odôvodnenie rozhodnutia nemusí dať odpoveď na každú poznámku, pripomienku alebo návrh, ak ide o takú otázku, ktorá nie je relevantná a nevyhnutná pre dané rozhodnutie.

Štruktúra odôvodnenia súdneho rozhodnutia je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a táto norma sa uplatňuje primerane aj v dovolacom konaní v rozsahu, pokiaľ nie je ustanovené niečo iné (§ 243c OSP).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

Sťažovatelia v sťažnosti predovšetkým namietajú výklad zákona č. 142/1947 Sb. o revisii první pozemkové reformy (ďalej len „zákon č. 142/1947 Sb.“) a s týmto zákonom súvisiacich ďalších zákonov – zákona č. 329/1920 Sb. o převzetí a náhradě za zabraný majetek pozemkový (zákon náhradový) (ďalej len „náhradový zákon“), zákona č. 81/1920 Sb., kterým se vydávají po rozumu §u 10 zákona ze dne 16. dubna 1919, č. 215 Sb. zák. a nař., ustanovení o přidělu zabrané půdy a upravuje se právní poměr ku přidělené půdě (Zákon přidělový) (ďalej len „prídělový zákon“), a zákona č. 215/1919 Sb. o zabrání velkého majetku pozemkového (ďalej len „záborový zákon“), ktorý uplatnil najvyšší súd v predmetnom konaní, a tiež jeho záver, podľa ktorého intabulácia nie je (nemusí byť) podmienkou prechodu vlastníckeho práva na štát. Poukazujú na to, že najvyšší súd pri predmetnom výklade nerešpektoval dikciu zákona, ale vychádzal predovšetkým z vtedajšej aplikácie týchto právnych predpisov, z ktorej je zrejmé, že *„došlo k zlomu vo výklade, ktorým okamihom dochádzalo k zmene skutočného vlastníka zabraného pozemkového majetku“*. Namietajú, že najvyšší súd založil svoj výklad na úvahe, že štát bol v tom období *„nútený dať pred zabezpečením súladu medzi skutočným právnym stavom a stavom zapísaným v pozemkovej knihe prednosť tomu, aby pôda bola čo najrýchlejšie pridelená novým vlastníkom...“*. Podľa sťažovateľov najvyšší súd *«vo svojom rozsudku nevychádzal zo zákonnej dikcie – ktorá pre účely vzniku vlastníckeho [práva] vyžadovala intabuláciu ako konštitutívny akt... ale oprel sa o „vtedajší právny výklad príslušných právnych predpisov“*». Úlohou najvyššieho súdu bolo podľa sťažovateľov *„rozhodnúť spor na základe písaného práva platného v rozhodnej dobe“*, a nie *„robiť historický exkurz do výkladu právnych predpisov platných v minulosti“*. Sťažovatelia tiež poukazujú na judikatúru ústavného súdu (napr. sp. zn. III. ÚS 172/2010), z ktorej vyplýva, že súdy sa pri aplikácii právnych predpisov môžu odchýliť od písaného práva za predpokladu, že sa tým lepšie naplní duch zákona a dosiahne spravodlivosť. Takýto odklon ale nie je podľa ich názoru spravodlivé použiť, ak sa má uprednostniť výklad zákona uskutočnený orgánmi štátu po 28. februári 1948, keď sa tento štát vydal na cestu totality, nerešpektujúc oprávnené

záujmy svojich občanov, prípadne písané právo. Najvyšší súd s poukazom na vtedajší výklad právnych predpisov dospel k záveru, že na prechod vlastníckeho práva k zabranému nehnuteľnému majetku nebola potrebná intabulácia. Najvyšší súd podľa sťažovateľov v odôvodnení *„odkazuje na primeranú aplikáciu záborového a náhradového zákona v režime podľa zákona č. 142/1947 Zb, čo je správne s odkazom na § 17 zákona č. 142/1947 Zb., no opomína..., že náhradový zákon je práve tým zákonom, ktorý ako predpoklad nadobudnutia vlastníctva vyžaduje zápis v pozemkovej knihe“*. V súvislosti s týmto argumentom sťažovatelia poukazujú na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 1/95 zo 14. júna 1995, v ktorom konštatoval, že *„náhradový zákon v § 28... vyžadoval intabuláciu a to aj po nadobudnutí účinnosti zákona č. 142/1947 Sb.“*.

Sťažovatelia ďalej namietajú, že najvyšší súd sa vôbec nevyrovnal s ich podstatnou dovolacou argumentáciou, ktorá sa týkala toho, že v ich prípade neboli splnené zákonné podmienky prechodu vlastníckeho práva na štát, ktoré vyžadoval zákon č. 142/1947 Sb. Poukazujú na to, že ak aj súdy dospeli k záveru, že došlo k platnému zabratiu 1085 ha, nevyrovnali sa s odlišným právnym režimom výmery cca 500 ha, kde nebol dodržaný postup podľa zákona č. 142/1947 Sb. V tejto súvislosti namietajú, že čo sa týka týchto pozemkov, nebola splnená podmienka súpisu podľa § 3 zákona č. 142/1947 Sb., pretože v pozemkovej knihe nebola zapísaná poznámka *„podlieha revízii podľa zák. č. 142/1947 Zb.“*. Poukazujú na to, že na tieto pozemky sa nevzťahuje ani revízne rozhodnutie zo 6. mája 1948 podľa § 4 zákona č. 142/1947 Sb., pretože poznámka *„majetok sa zamýšľa prevziať“* nebola zapísaná v príslušných pozemnoknižných vložkách a *„neboli predmetom pozemnoknižnej žiadosti..., a teda ani nemohli byť zákonne prevzatí podľa zákona č. 142/1947 Zb.“*. Taktiež uvádzajú, že v rozhodnutí Okresného národného výboru P. z 2. júla 1958 sa konštatuje, že *„pkn. vložky č. 251, 659, 865, 867, všetko k. ú. P. boli z revízie vynechané“*. Podmienkou prechodu vlastníckeho práva na štát muselo byť podľa ich názoru prevzatie majetku lesného podniku postupom podľa § 6 ods. 1 zákona č. 142/1947 Sb. v spojení s náhradovým zákonom. V tejto súvislosti argumentujú tým, že výpoveď *„bola daná k 1. októbru 1948, ale k samotnému prevzatiu majetku nedošlo a v konaní nebol predložený žiaden dôkaz o jeho prevzatí (zápisnicou)“*, a že v pozemkovej knihe sa prechod vlastníckeho práva zapisoval až na základe rozhodnutí z roku 1958. Sťažovatelia

tiež uvádzajú, že pojem „výpoveď“ je potrebné chápať analogicky, v zásade ako akt hospodárskeho riadenia, ale nie ako výpoveď vlastníka voči nájomcovi. Konštatujú, že najvyšší súd „*obišiel [tieto] základné otázky...*“. Z týchto dôvodov podľa ich názoru rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní „*tým, že nie je zdôvodnené, resp. výklad právnych predpisov súdu je v rozpore s ich znením, porušuje tak právo na spravodlivý súdny proces a súdnu ochranu ako aj ochranu vlastníctva*“.

Z odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo/180/2009 z 31. januára 2011 vyplýva, že najvyšší súd zamietol dovolanie sťažovateľov. Najvyšší súd v namietanom rozsudku konštatoval, že dovolanie je prípustné podľa § 238 ods. 3 OSP v spojení s § 241 ods. 2 písm. c) OSP; že nezistil prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP a nezistil ani inú vadu, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [§ 241 ods. 2 písm. b) OSP]. Predmet dovolacieho konania najvyšší súd vymedzil tak, že sa môže týkať len nesprávneho právneho posúdenia veci, a to len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené, s tým, že je viazaný obsahom dovolania. Na základe týchto úvah najvyšší súd uviedol, že v konaní nepreskúmal „*správnosť žiadneho skutkového záveru, ale ani správnosť tých právnych záverov, ktoré nesúvisia s otázkou zásadného právneho významu, pre ktorú bolo dovolanie pripustené*“.

Najvyšší súd po vymedzení otázky zásadného právneho významu uviedol, že sťažovatelia v dovolaní namietali „*nesprávne právne posúdenie prechodu nehnuteľností do vlastníctva štátu zo zákona v období do 1. októbra 1948 uplynutím výpovednej doby i bez vkladu vlastníckeho práva...*“ konštatujúc, že podľa sťažovateľov k prechodu vlastníckeho práva mohlo dôjsť do 1. októbra 1948 až vkladom vlastníckeho práva.

Najvyšší súd citoval príslušné ustanovenia zákona č. 142/1947 Sb. (najmä § 6 a § 17), záborového zákona, náhradového zákona, pričom sa zameril na postup, akým sa realizovala revízia I. pozemkovej reformy na základe zákona č. 142/1947 Sb. (zápis poznámky zamýšľaného prevzatia, výpoveď a prevzatie a pod.).

Z odôvodnenia namietaného rozsudku vyplýva, že najvyšší súd pripúšťa existenciu intabulačného princípu, teda potrebu vkladu vlastníckeho práva na prechod vlastníckeho práva na štát, avšak s poukazom na povojnové pomery (najmä hospodárske a politické) a na vtedajší výklad predmetných právnych predpisov sa tento princíp podľa jeho názoru

(najvyššieho súdu) prekonal (a po 1. januári 1951 sa od neho úplne upustilo). Podľa najvyššieho súdu sa vlastníctvo zabraného pozemkového majetku v povojnovej dobe nadobúdalo už oprávneným prevzatím pôdy, pričom oprávnené prevzatie nastávalo výpoveďou z hospodárenia podľa záborového zákona a náhradového zákona a riadnym uplynutím výpovednej doby. Vyhotovenie vkladových listín a zápis do pozemkovej knihy boli už len vykonaním knihovného poriadku bez konštitutívnych účinkov.

Na podporu tohto záveru najvyšší súd poukázal na novelizáciu zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej len „zákon č. 229/1991 Zb.“) v Českej republike, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 1993, podľa ktorej sa za okamih prechodu vlastníckeho práva na štát alebo na inú právnickú osobu podľa zákona č. 142/1947 Sb. považuje deň faktického prevzatia nehnuteľnosti týmto subjektom (§ 32 ods. 2).

Následne najvyšší súd v odôvodnení namietaného rozsudku uviedol, že sa stotožnil so záverom krajského súdu, podľa ktorého *„k prechodu vlastníctva k nehnuteľnostiam na štát pred 1. októbrom 1948 došlo uplynutím výpovednej doby prevzatím nehnuteľností bez zápisu vkladu vlastníckeho práva. Prevzatím podľa § 6 zákona č. 142/1947 Zb., za splnenia predpokladov uvedených v tomto ustanovení, prechádzali nehnuteľnosti do vlastníctva štátu. Týmto prevzatím sa rozumelo faktické prevzatie nehnuteľnosti... uplynutím výpovednej doby.“* Sťažovatelia namietajú, že najvyšší súd sa v odôvodnení svojho rozsudku nevyrovnal s ich dovolacou argumentáciou o tom, že vo vzťahu k nehnuteľnostiam vo výmere 500 ha nebol dodržaný ani čiastočne postup podľa zákona č. 142/1947 Sb.

Sťažovatelia tvrdia, že namietaným rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 došlo k porušeniu nimi označených základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru z dôvodu, že najvyšší súd vykonal výklad predmetných právnych predpisov v rozpore s ich znením a neodôvodnil svoj rozsudok vo vzťahu k podstatnej dovolacej argumentácii.

V predmetnej veci bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či právny názor vyslovený najvyšším súdom v namietanom rozsudku, podľa ktorého k prechodu vlastníctva

k nehnuteľnostiam na štát pred 1. októbrom 1948 došlo uplynutím výpovednej doby prevzatím nehnuteľností bez zápisu vlastníckeho práva, je výsledkom ústavne konformného výkladu vo veci aplikovaných ustanovení relevantných právnych predpisov. Rovnako tak bolo úlohou ústavného súdu preskúmať námietku sťažovateľov o tom, že najvyšší súd sa nevyrovnal s ich podstatnou dovolacou argumentáciou, že vo vzťahu k vymedzeným nehnuteľnostiam (o výmere 500 ha) nebol dodržaný „ani čiastočne“ postup podľa zákona č. 142/1947 Sb.

Najvyšší súd dospel v rozsudku sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 k záveru, že k prechodu vlastníctva k nehnuteľnostiam na štát pred 1. októbrom 1948 došlo uplynutím výpovednej doby prevzatím, t. j. faktickým prevzatím nehnuteľností podľa § 6 ods. 1 zákona č. 142/1947 Sb. bez zápisu vkladu vlastníckeho práva. Tento právny názor najvyšší súd odôvodnil tak, že poukázal

1. na vtedajšie politické a hospodársko-ekonomické podmienky, ktoré mali viesť k odlišnému výkladu a aplikácii predpisov o revízii I. pozemkovej reformy. V tejto súvislosti uviedol:

„... vzhľadom na situáciu v preskúmanom období, s prihliadnutím na vtedajší právny výklad príslušných právnych predpisov, poukazuje na to, že ukončením II. svetovej vojny došlo k zlomu vo výklade, ktorým okamihom dochádzalo k zmene skutočného vlastníka zabraného pozemkového majetku. Viedla k tomu vtedajšia hospodárska a politická situácia. Štát bol v tej dobe nútený dať pred zabezpečením súladu medzi skutočným právnym stavom a stavom zapísaným v pozemkovej knihe prednosť tomu, aby pôda bola čo najrýchlejšie pridelená novým vlastníkom, ktorí by zabezpečili jej obhospodarovanie. Štát považoval v tej dobe za nevyhnutné zabezpečiť nielen obhospodarovanie pôdy zabranej v I. pozemkovej reforme, ale i obhospodarovanie rozsiahleho majetku konfiškovaného a zabraného revíziou prvej pozemkovej reformy v súvislosti s ukončením II. svetovej vojny. S ohľadom na tieto spoločenské zmeny bol v tej dobe uplatňovaný výklad, podľa ktorého sa vlastníctvo k obhospodarovanej pôde nenadobúdalo ani zápisom vlastníctva do pozemkových kníh, ani vyhotovením listín, na ktorých základe by takýto zápis bolo možné vykonať. Podľa vtedajšieho výkladu sa vlastníctvo nehnuteľností nadobúdalo oprávneným prevzatím faktickej držby, nie až prevzatím držby knihovnej. Vlastníctvo zabraného

pozemkového majetku sa teda v povojnovej dobe nadobúdalo už tým, že nový vlastník zabranú pôdu oprávnenne prevzal a začal na nej hospodáriť. Oprávnené prevzatie zabranej pôdy v uvedenom zmysle nastávalo vtedy, keď bola daná pôvodnému vlastníkovi preberaného majetku výpoveď z hospodárenia podľa záborového a náhradového zákona a výpovedná doba riadne uplynula.“;

2. na platné právne predpisy, predovšetkým na § 6 ods. 1 zákona č. 142/1947 Sb. a tiež na zákon č. 90/1947 Sb. o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek (ďalej len „zákon č. 90/1947 Sb.“). V tejto súvislosti v odôvodnení svojho rozsudku uviedol:

„Uvedený záver vyplýva jednoznačne z vyššie uvedených ustanovení. Vyhotovenie vkladových listín a zápis do pozemkovej knihy boli už len vykonaním knihovného poriadku. Knihovný poriadok sa v určitých prípadoch vykonával až následne po prevzatí vlastníckeho práva k pôde novým vlastníkom, ako jednoznačne vyplýva z ustanovení zákona č. 90/1947 Zb. Vykonanie knihovného poriadku bol proces, ktorým mal byť následne uvedený stav zápisu v pozemkovej knihe a v pozemkovom katastri do súladu so skutočným právnym stavom. Vzťahoval sa nielen na majetok konfiškovaný podľa dekrétov prezidenta republiky č. 12/1945 Zb. a č. 108/1945 Zb., ale aj na majetok zabraný, a to podľa § 14 zákona č. 142/1947 Zb. Vykonaním knihovného poriadku žiadne práva nevznikli, len už existujúcim právam bola poskytnutá verejná publicita. Preto z prípadného nevykonania knihovného poriadku nemožno vyvodit', že by nevzniklo právo, ktoré malo byť do pozemkovej knihy zapísané. Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na smerovaný vývoj, ktorým bolo po 1. januári 1951 potom od intabulačného princípu celkom upustené.“;

3. na podpornú argumentáciu, a to na novelizáciu zákona č. 229/1991 Zb. v Českej republike, a v tejto súvislosti uviedol:

„... na podporu svojho právneho názoru považuje za potrebné poukázať na právne ustanovenie, ktoré bolo v Českej republike doplnené do zákona č. 229/1991 Zb... s účinnosťou od 1. júla 1993, a to § 32 ods. 2, ktorým sa v Českej republike odstránili výkladové rozpory a bolo jednoznačne ustálené, že za okamih prechodu na štát alebo inú

právnickú osobu postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. sa považuje deň faktického prevzatia nehnuteľnosti štátom alebo inou právnickou osobou.“

1. K dobovému výkladu a aplikácii právnych predpisov

1.1 K argumentácii najvyššieho súdu o spôsobe aplikácie a výkladu právnych predpisov týkajúcich sa revízie I. pozemkovej reformy (predovšetkým zákona č. 142/1947 Sb.) je v prvom rade potrebné uviesť, že na pochopenie zmyslu a účelu uvedených právnych predpisov je relevantné skúmať dobové súvislosti prijatia, aplikácie a výkladu týchto právnych predpisov. Argumentácia najvyššieho súdu v tomto smere je však príliš všeobecná a nekonkrétna. Podľa názoru ústavného súdu pri výklade a aplikácii predmetných právnych predpisov je potrebné zohľadniť dobové súvislosti konkrétnym spôsobom – predovšetkým to, že zákon č. 142/1947 Sb. bol prijatý 11. júla 1947, teda v čase existencie demokratického a pluralitného politického zriadenia. Predmetný právny predpis sa aplikoval aj po 25. februári 1948, t. j. v čase, keď po zmenách spoločensko-politického zriadenia mohlo dôjsť (došlo) k ďalšiemu zlomu v jeho aplikácii a výklade. Absencia odkazov, napr. na dobovú odbornú literatúru, prípadne na vtedajšiu judikatúru, ktorá by prípadne argumentáciu najvyššieho súdu konkretizovala a doplnila, umocňuje všeobecnosť a neurčitosť argumentácie najvyššieho súdu.

Ústavný súd v súvislosti s uvedeným podčiarkuje, že pri svojom rozhodovaní bol najvyšší súd povinný rešpektovať aj ústavné princípy vyvoditeľné z Ústavy Slovenskej republiky týkajúce sa interpretácie a aplikácie právnych predpisov vydaných pred nadobudnutím jej účinnosti. V tejto súvislosti poukazuje na čl. 152 ods. 4 ústavy (podľa ktorého výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou), ktorý zásadným spôsobom spochybňuje uplatňovanie dobového výkladu právnych predpisov.

Ústava Slovenskej republiky «nie je hodnotovo neutrálna, naopak, je založená na relatívne ucelenej sústave hodnôt, ktoré si štát váži, rešpektuje ich a prostredníctvom orgánov verejnej moci zabezpečuje ich ochranu. Tieto hodnoty majú objektívny charakter

a sú vyjadrením spoločensky uznávaného „všeobecného dobra“...» (PL. ÚS 12/01), t. j. ústava nevy vymedzuje len inštitúcie a procesy, ale zahŕňa aj určité princípy, ktoré vyjadrujú základné a nedotknuteľné hodnoty demokratickej spoločnosti (porovnaj k tomu tiež nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 19/93 z 21. decembra 1993). Uvedený hodnotový základ Ústavy Slovenskej republiky je deklarovaný v jej čl. 1 ods. 1 prvej vete, podľa ktorého Slovenská republika je demokratický a právny štát.

Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu interpretácia a aplikácia čl. 1 ods. 1 ústavy je založená na koncepcii materiálneho právneho štátu, a nie formálneho právneho štátu. V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasti okrem iného stelesnené také princípy, ako právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých základných práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorým boli priznané (m. m. I. ÚS 10/98, I. ÚS 17/99, I. ÚS 44/99, I. ÚS 54/02).

Princíp právnej istoty ako súčasť princípu právneho štátu spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (II. ÚS 48/97). Znakom právneho štátu je vytváranie právnej istoty tak pri prijímaní zákonov a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisov, ako aj pri ich uplatňovaní štátnymi orgánmi (II. ÚS 34/95). Ústavne súladný výklad a aplikácia právnych predpisov prijatých po nadobudnutí účinnosti Ústavy Slovenskej republiky nadväzuje na to, že už pri ich tvorbe bol normotvorca viazaný základnými hodnotami demokratického a právneho štátu. Vo vzťahu k interpretácii a aplikácii zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých pred nadobudnutím účinnosti Ústavy Slovenskej republiky vytvoril ústavodarca špecifickú požiadavku vyjadrenú v už citovanom čl. 152 ods. 4 ústavy, v zmysle ktorého musia byť vykladané a aplikované v súlade s hodnotami, na ktorých je založená Ústava Slovenskej republiky.

Zásady aplikácie „starého“ práva v prípade prechodu štátu k demokratickému režimu riešil aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý uviedol, že sudy takého štátu, ktoré nahradili tie [súdy], ktoré existovali predtým, nemôžu byť kritizované za aplikáciu a výklad v rozhodnej dobe platných právnych noriem podľa princípov ovládajúcich štát, ktorý podlieha princípu vlády práva - rule of law (rozsudok vo veci Streletz, Kessler a Krenz proti Nemecku z 22. marca 2001, odsek 81). Túto myšlienku ďalej rozviedol sudca Levits, vo svojom stanovisku (concurring opinion), ktorým doplnil odôvodnenie rozsudku ESĽP v predmetnej veci. V tomto stanovisku uviedol: «... interpretácia a aplikácia práva závisí od všeobecného politického režimu, v ktorom právo funguje ako subsystem. Rozdiely v interpretácii a aplikácii práva medzi demokratickým a socialistickým systémom pokrývajú všetky dôležité elementy práva... osobitne pramene práva, autonómiu právnej argumentácie a interpretácie právnych noriem (zvlášť nezávislými sudcami), metódy interpretácie právnych noriem, hierarchiu právnych noriem... To nás privádza k otázke, či po zmene politického režimu zo socialistického na demokratický, je legitímne aplikovať „staré právo“... takými interpretačnými a aplikačnými postupmi, ktoré sú vlastné novému demokratickému politickému režimu. Zdôrazňujem, že podľa môjho názoru iné riešenie nie je možné. Demokratické štáty môžu dovoliť svojim inštitúciám aplikovať právo, ktoré má svoj pôvod v preddemokratickom režime, len spôsobom, ktorý je vlastný demokratickému politickému režimu (vo význame, v ktorom sa tento pojem vykladá v tradičných demokraciách). Používanie akejkoľvek inej metódy aplikácie práva (z ktorej vyplýva dosiahnutie odlišných výsledkov z rovnakého právneho textu) by poškodilo samotné jadro verejného poriadku (ordre public) demokratického štátu.»

Podľa ústavného súdu uvedené úvahy je potrebné rešpektovať aj v prípade Slovenskej republiky. Náš právny poriadok a súčasný demokratický právny štát je založený na formálnej právnej kontinuite s predchádzajúcimi právnymi a politickými systémami (princíp vyjadrený v čl. 152 ods. 1 ústavy), výklad a aplikácia práva z doby pred rokom 1989 však musí rešpektovať zásady materiálneho právneho štátu. Stret „starého práva“ s demokratickým právnym štátom vyriešil v súlade s týmto aj Ústavný súd Českej republiky. Konštatoval, že princíp právneho štátu je viazaný na formálne charakteristiky, ktoré musia vykazovať právne pravidlá v danom právnom systéme. Na právne normy je ale

potrebné klásť aj obsahové požiadavky, pretože v materiálnom právnom štáte založenom na myšlienke spravodlivosti predstavujú základné práva korektív tak obsahu právnych noriem, ako aj ich interpretácie a aplikácie. Z toho vyplýva, že aj pri zachovaní (zásadnej) kontinuity so „starým právom“ treba výklad a použitie právnych noriem podriadiť ich obsahovo materiálnemu zmyslu. Ústava preto jasne akcentuje hodnotovú diskontinuitu so „starým režimom“ (komunistickým) a zdôrazňuje ochranu základných práv a slobôd, ktoré z ústavného poriadku vyplývajú (porovnaj napr. nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 19/93 z 21. decembra 1993, PL. ÚS 42/02 z 26. marca 2003, sp. zn. I. ÚS 617/08 z 24. februára 2009, sp. zn. I. ÚS 2050/11 z 26. júna 2012). Úlohou sudcu v podmienkach materiálneho právneho štátu je preto nájsť riešenie, ktoré by zaisťovalo maximálnu realizáciu základných práv účastníkov sporu, a ak to nie je možné, rozhodnúť v súlade so všeobecnou ideou spravodlivosti, resp. podľa všeobecného prirodzeno-právneho princípu (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 2048/09 z 2. novembra 2009).

Z uvedených východísk je zrejmé, že argumentácia najvyššieho súdu dobovým výkladom a aplikáciou predmetných právnych predpisov bez toho, aby bola kriticky podrobená testu ústavnej súladnosti podľa čl. 152 ods. 4 ústavy, neobstojí a nie je ústavne udržateľná. Najvyšší súd preto mal použitú právnu argumentáciu konkretizovať v tom smere, aby bolo zrejmé, aké východiská, prípadne závery chce dobovým výkladom a aplikáciou podporiť, dobový výklad a aplikáciu príslušných právnych predpisov podrobiť testu ústavnosti podľa čl. 152 ods. 4 ústavy a vyhodnotiť, či tento výklad a aplikácia obstoja a sú udržateľné. Z takéhoto prístupu by malo v zásade byť zrejmé, či dobový výklad a aplikácia týchto právnych predpisov neboli prejavom svojvôle, prípadne či neboli v zásadnom rozpore so základnými právami a slobodami, a najmä so všeobecne akceptovanými princípmi spravodlivosti vlastnými demokratickému a právnenému štátu. Ak by po vykonanom teste ústavnej súladnosti dospel k záveru, že dobový výklad a aplikácia obstoja len čiastočne alebo že neobstoja vôbec, bolo potrebné, aby v príslušnom rozsahu uskutočnil vlastný výklad a aplikáciu týchto právnych predpisov, v plnej miere rešpektujúc čl. 152 ods. 4 ústavy. Podrobením testu ústavnosti podľa čl. 152 ods. 4 ústavy by teoreticky bolo možné dospieť k záveru, že zákon č. 142/1947 Sb. v súčasnosti nemožno aplikovať

ústavne súladným spôsobom. Potom by bolo potrebné prihliadnuť na to, že krivdy, ktoré vyvolala aplikácia zákona č. 142/1947 Sb., sa štát snažil zmierniť a do určitej miery napraviť reštitučnými zákonmi a súčasná aplikácia a výklad zákona č. 142/1947 Sb. v tejto veci by v zásade mala rešpektovať ich podstatu a zmysel.

1.2 Pokiaľ ide o argumentáciu najvyššieho súdu, že uvedený záver (v zásade opustenie intabulačného princípu) vyplýva z citovaných ustanovení (predovšetkým z § 6 ods. 1 zákona č. 142/1947 Sb.) s podpornou argumentáciou zákona č. 90/1947 Sb., ústavný súd považuje túto argumentáciu za vnútorne rozpornú, všeobecnú a nekonkrétnu, neposkytujúcu relevantný podklad na predmetný právny záver najvyššieho súdu.

Ústavný súd poukazuje predovšetkým na vnútornú rozpornosť odôvodnenia namietaného rozsudku najvyššieho súdu v tejto časti. Je zrejmé, že argumentácia najvyššieho súdu sa týka otázky výkladu, „*ktorým okamihom dochádzalo k zmene skutočného vlastníka zabraného pozemkového majetku*“. Najvyšší súd poukazuje na zlom v tejto otázke, pričom k uvedenému zlomu mala viesť „*vtedajšia hospodárska a politická situácia*“, čo evokuje záver, že štátne orgány opustili intabulačný princíp svojvoľnou aplikáciou a výkladom relevantných právnych predpisov bez skutočnej legislatívnej zmeny, pričom tento záver potvrdzuje aj jeho konštatovanie, ktorým poukazuje na „*vývoj, ktorým bolo po 1. januári 1951 potom od intabulačného princípu celkom upustené*“, čím zjavne zohľadňuje zmenu právneho stavu (začiatok účinnosti zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník). V predmetnej argumentácii tiež uvádza, že tento záver (opustenie intabulačného princípu) „*vyplýva jednoznačne z vyššie uvedených ustanovení*“, pričom poukazuje na zákon č. 142/1947 Sb., príslušné ustanovenia záborového zákona a náhradového zákona a na zákon č. 90/1947 Sb. Ústavný súd zastáva ten názor, že v týchto smeroch si najvyšší súd protirečí, čím je jeho odôvodnenie do určitej miery rozporuplné, a tým aj nezrozumiteľné.

K argumentácii viažucej sa na aplikáciu príslušných ustanovení právnych predpisov je potrebné uviesť, že znenie § 6 ods. 1 zákona č. 142/1947 Sb. sa na prvý pohľad javí byť jednoznačné, smerujúce k záveru, že prevzatím prechádzajú tieto nehnuteľnosti do

vlastníctva štátu s tým, že pre prevzatie platia primerane ustanovenia náhradového zákona. Pri ich podrobnejšej analýze je však zrejmé, že predmetné ustanovenie zákona č. 142/1947 Sb. pripúšťa rôzny výklad. Náhradový zákon používa vo svojom texte okrem iného pojmy „zamýšľané prevzatie v súvislosti s poznámkou v pozemkovej knihe“ (napr. § 3, § 9 a pod.), rovnako tak používa pojem „skutočné prevzatie“ (napr. § 12, § 15, § 24). Celá časť II tohto zákona má názov „O prevzatí“, ktorá sa týka vkladu vlastníckeho práva (v tejto súvislosti je relevantná napr. formulácia v § 27: „Ak nie je predmetom prevzatia celé knihovné teleso...“). Z uvedeného je zrejmé, že v tejto časti sa za prevzatie považuje knihovné (právne) prevzatie, ktoré efektívne znamená vklad vlastníckeho práva do pozemkovej knihy. Z tohto pohľadu by sa dokonca mohlo javiť, že § 6 ods. 1 zákona č. 142/1947 Sb. jednoznačne smeruje k tomu, že prevzatím je potrebné rozumieť knihovné (právne) prevzatie v zmysle časti II náhradového zákona, teda vklad vlastníckeho práva do pozemkovej knihy. Táto mnohovýznamovosť pojmu „prevzatie“ tiež vyplýva z odôvodnenia namietaného rozsudku najvyššieho súdu, pretože najvyšší súd rozlišuje medzi „oprávneným prevzatím faktickej držby“ a „prevzatím držby knihovnej“. Rovnako tak svoju argumentáciu ukončuje najvyšší súd záverom, že „[t]ýmto prevzatím sa rozumelo *faktické prevzatie nehnuteľnosti*“, pričom ale k tomuto záveru dospel len na základe všeobecnej argumentácie, ktorá podľa názoru ústavného súdu neposkytuje dostatočný podklad na tento jeho právny záver. Argumentácia zákonom č. 90/1947 Sb., ktorým sa vykonával knihovný poriadok, neodstraňuje totiž nejasnosti v argumentácii najvyššieho súdu. Najvyšší súd neuvádza ustanovenia tohto zákona, ktorými sa podľa neho rieši otázka prechodu vlastníckeho práva k zabraným nehnuteľnostiam v súlade s jeho argumentáciou. Nejednoznačnosť určenia momentu prechodu vlastníckeho práva na štát podporuje aj skutočnosť, že v Českej republike táto otázka bola vyriešená až legislatívnym zásahom, teda novelizáciou zákona č. 229/1991 Zb.; v Slovenskej republike takáto úprava ale absentuje.

V týchto súvislostiach ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa interpretácie právnych predpisov. Podľa tejto judikatúry ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva sťažovateľa) ústavný súd hodnotí aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného

formalizmu (IV. ÚS 192/08, IV. ÚS 69/2012, IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 26/2010, III. ÚS 163/2011, podobne aj Ústavný súd Českej republiky napr. III. ÚS 150/99). Rovnako tak k výkladu právnych predpisov a ich inštitútov nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v prípade, keď sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona (IV. ÚS 92/2012, I. ÚS 351/2010, m. m. I. ÚS 306/2010). Tieto východiská sú relevantné aj pri výklade právnych predpisov týkajúcich sa revízie I. pozemkovej reformy, pri ktorých je potrebné zohľadniť nielen zmysel a účel týchto právnych predpisov, ale aj princípy spravodlivosti, teda aplikovať taký výklad, ktorý zabezpečí čo najspravodlivejšiu úpravu pomerov účastníkov konania.

V súvislosti s výkladom a aplikáciou právnych predpisov týkajúcich sa revízie I. pozemkovej reformy je relevantné aj to, že predmet namietaného konania súvisí s uplatnením reštitučného nároku právneho predchodcu sťažovateľov. Primeraným spôsobom je preto potrebné prihliadať aj na to, že účelom reštitučných zákonov je uľahčiť obnovenie vlastníckeho práva, a tak docieľiť aspoň čiastočne nápravu krívd spôsobených v rozhodnom období (m. m. III. ÚS 178/06, III. ÚS 212/2010, II. ÚS 249/2011).

Ústavný súd sa stotožňuje s právnym názorom Ústavného súdu Českej republiky vyjadreným v náleze I. ÚS 289/95, v ktorom uviedol, že „k reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony... majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristúpila aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná.“. V tejto súvislosti poukazuje aj na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2758/10 zo 4. apríla 2012, podľa ktorého „K splneniu účelu a cieľa reštitúcií je preto najmä nutné, aby všeobecné súdy interpretovali reštitučné zákony vo vzťahu k oprávneným osobám čo najústretovejšie... Prípadné legislatívne nedôslednosti rôzneho druhu, ako aj nepredvídateľnosť v postupe rôznych štátnych orgánov, alebo osôb konajúcich v podstate za štát, nemožno vykladať v neprospech

oprávnených osôb, ale vo vzťahu ku konkrétnej veci, s prihliadnutím na platné ústavné hodnoty a princípy demokratického právneho štátu.“, a aj na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 617/08 z 24. februára 2009, v ktorom uviedol, že „pri aplikácii a výklade reštitučných predpisov nemožno postupovať príliš reštriktívne a formalisticky, ale naopak, je nutné [ich] vykladať veľmi citlivo a vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu“.

Ústavný súd, zohľadňujúc všetky uvedené skutočnosti, nepovažuje odôvodnenie namietaného rozsudku najvyššieho súdu v tejto časti za dostatočne zrozumiteľné a presvedčivé, pretože neposkytuje adekvátny podklad na ním prijatý právny názor o momente prechodu vlastníckeho práva na štát, naopak, považuje ho z hľadiska nerešpektovania požiadavky na ústavne konformný výklad vyvoditeľnej z čl. 152 ods. 4 ústavy za arbitrárne a z tohto dôvodu za ústavne neakceptovateľné.

2. K nezohľadneniu námietky týkajúcej sa časti nehnuteľnosti

Sťažovatelia v sťažnosti tiež namietajú, že najvyšší súd sa nevyrovnal s ich dovolacou námietkou o tom, že vo vzťahu k časti nehnuteľnosti (o výmere 500 ha) nebol vôbec dodržaný postup podľa zákona č. 142/1947 Sb. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že najvyšší súd v úvodných častiach odôvodnenia predmetného rozsudku, v ktorých vymedzil predmet dovolacieho konania, uviedol, že v predmetnom konaní „*nepreskúmal... správnosť tých právnych záverov, ktoré nesúvisia s otázkou zásadného právneho významu, pre ktorú bolo dovolanie pripustené*“. Vzhľadom na uvedené sa nemožno stotožniť s jednoznačným záverom sformulovaným sťažovateľmi, že najvyšší súd sa opomenul vyrovnáť s touto ich dovolacou námietkou, pretože v rozhodnutí uviedol, že ju nepovažuje za takú, ktorá by súvisela s otázkou zásadného právneho významu, pre ktorú bolo dovolanie pripustené (s. 15 tejto časti). Vzhľadom na konkrétne okolnosti danej veci a predmet namietaného konania sa však podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd mal zaoberať aj s touto otázkou a výslovne k nej zaujať jednoznačný právny záver.

Sumarizujúc uvedené je potrebné predovšetkým zdôrazniť, že námietky sťažovateľov sa týkajú právnych otázok, predovšetkým toho, aké dôsledky má na prechod vlastníckeho práva nesplnenie zákonného postupu podľa zákona č. 142/1947 Sb. Uvedená právna otázka nie je hypotetická, prípadne čisto akademická, pretože v súdnom spise sa zjavne nachádzajú napr. kópie pozemnoknižných vložiek, v ktorých chýba poznámka „podlieha revízii podľa zák. čís. 142/1947 Sb.“ alebo tiež rozhodnutie Okresného národného výboru P. z r. 1958, ktoré konštatuje, že niektoré pozemnoknižné vložky boli z revízie vynechané. Argumentácia najvyššieho súdu a jeho právne závery sú založené na implicitnom predpoklade, že bol dodržaný postup podľa zákona č. 142/1947 Sb. Táto skutočnosť vyplýva aj zo samotného textu odôvodnenia namietaného rozsudku (napr. „... *stačilo k prechodu vlastníckeho práva u nehnuteľností, u ktorých bola vyznačená poznámka zamýšľaného prevzatia, faktické prevzatie štátom...*“ alebo tiež „*Samotná okolnosť, že vlastníctvo štátu nie je v katastri zapísané tam, kde bola v pozemkovej knihe zapísaná poznámka zamýšľaného prevzatia, ešte neznamená, že štát sa vlastníkom zabraných nehnuteľností nestal.*“). Ak je teda argumentácia najvyššieho súdu založená na predpoklade, že bol dodržaný postup podľa zákona č. 142/1947 Sb., je relevantné vzhľadom na dovoláciu námietku sťažovateľov skúmať, aké dôsledky má nesplnenie tohto postupu na prechod vlastníckeho práva na štát, pričom táto otázka priamo súvisí s otázkou zásadného právneho významu, pre ktorú bolo pripustené dovolanie. Z týchto dôvodov postup najvyššieho súdu, ktorý opomenul bez akéhokoľvek odôvodnenia túto dovoláciu námietku sťažovateľov, nie je ústavne súladný. Rovnako tak, ak by sa najvyšší súd domnieval, že uvedená námietka otvára právne otázky, ktoré nesúvisia s otázkou zásadného právneho významu, bolo potrebné, aby tento svoj záver náležitým spôsobom odôvodnil.

Z týchto dôvodov považoval ústavný súd rozsudok najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľov za rozporný so sťažovateľmi označenými článkami ústavy a dohovoru, a preto rozhodol, že najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd uvádza, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušenie rozsudku najvyššieho súdu sa v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) otvára priestor na to, aby sa najvyšší súd sám vyrovnal s ochranou označeného základného práva hmotného charakteru. Ústavný súd preto sťažnosti v tejto časti nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd v tejto súvislosti prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľom na ochranu ich práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07, IV. ÚS 24/2010, I. ÚS 244/2011, IV. ÚS 495/2011).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal

rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

V nadväznosti na záver ústavného súdu, že najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011 porušil označené základné právo sťažovateľov podľa ústavy a právo podľa dohovoru, ústavný súd zrušil toto rozhodnutie a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Najvyšší súd bude v ďalšom konaní a rozhodovaní vo veci viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v časti II tohto nálezu. Povinnosťou najvyššieho súdu bude v súlade s právnymi názormi ústavného súdu znova posúdiť dovolacie námietky sťažovateľov a svoje rozhodnutie náležitým - ústavne akceptovateľným - spôsobom odôvodniť.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátom (bod 3 výroku tohto nálezu).

Sťažovatelia si uplatnili nárok na úhradu trov konania vo výške 1 022,96 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 1 022,96 € zodpovedá sume vypočítanej ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vrátane DPH. Ústavný súd priznal každému zo sťažovateľov úhradu trov konania za tri úkony právnej služby v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky. Keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní piatich účastníkov konania, základná sadzba tarifnej odmeny sa znižuje podľa § 13 ods. 2 vyhlášky v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (pozri najmä I. ÚS 417/2010, I. ÚS 64/2011, II. ÚS 25/2011, II. ÚS 453/2010, II. ÚS 520/2010, III. ÚS 354/2010, III. ÚS 356/2010, III. ÚS 452/2010, IV. ÚS 62/2011, IV. ÚS 475/2010) o 50 %, keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní piatich osôb.

Trovy konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa výroku rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. februára 2013